

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / AVGUST / 8-SON,
II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, avgust.
II-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNING AHAMIYATI.....	12
Usmonova Zarina	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY MEXANIZMLARI VA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	19
Zaripova Sabrina Zafar qizi	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK TARMOG'IDA INTEGRATSIYALASHGAN MENEJMENT TIZIMINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ASOSIDA JORIY ETISH: SAMARADORLIK, TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	25
Sobirov Shohruh Shuxratovich	
ISTE'MOLCHILAR ORASIDA IJTIMOYIY TARMOQLARDAGI QISQA FORMATLI VIDEOKONTENTNING IMPULSIV XARID XATTI-HARAKATLARIGA TA'SIRI.....	30
Ra'no Balxiboyeva Davron qizi	
KAPITAL BOZORI ORQALI TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH YO'LLARI.....	40
Otabek Oltiboyev	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RAQAMLASHTIRISHNING YALPI TALAB O'ZGARISHIGA TA'SIRI TAHLILI.....	45
Ochilov Laziz Siddiqovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA YANGI ISLOHOTLARNING MAKROIQTISODIY TAHLILI	54
Sanakulova Iroda Abrorovna	
GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA CHO'L YAYLOVLARI IXTISOSLASHUVINI MOSLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI VA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QIZILQUM CHO'L YAYLOVLARI MISOLIDA)	61
Kozokov Najmiddin Isomiddinovich	
XALQARO OLIY TA'LIM TIZIMLARIDA UNIVERSITET BOSHQARUVINING TRANSFORMATSIYASI: INSTITUTSIONAL AVTONOMIYA, HISOBDOIRLIK VA STRATEGIK BOSHQARUV MODELLARI	68
Tursunmuratov Sherzod Turdimuratovich	
THREE GENERATIONS OF REFORM: GOVERNANCE PARADIGMS AND THE MEASUREMENT GAP IN UZBEKISTAN'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT TRANSITION	76
Salakhutdinova Yulduz Golibovna	
ГЕНЕРАТИВНЫЙ ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНТЕНТ-МАРКЕТИНГА	82
Умарова Нозанин Алишерзода	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	88
Sapayev Abduljalol Odinayevich	
TIJORAT BANKLARIDA TO'LOV TIZIMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	96
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
UMUMIY IQTISODIY MUVOZANAT NAZARIYASINING ZAMONAVIY TALQINI.....	102
Murodov Alisher Murodjon o'g'li	
РОЛЬ СИСТЕМЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО МЕНЕДЖМЕНТА В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕЁ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	106
Уралова Сожида Анвар кизи	

JIZZAX VILOYATI TURIZMINING RIVOJLANISH DINAMIKASI, TUZILMASI VA ISTIQBOLLARI (2016–2024-YILLAR)	112
Mamadiyrov Adhamjon Qo'chqar o'g'li	
KREATIV INDUSTRIYALARNI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI VA DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	121
Ulug'bekov Sardorbek Ulug'bekovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDITLASH AMALIYOTI SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	128
Turdiyev Eralijon Muxtarovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BUDJETDAN TASHQARI TUSHUMLAR AUDITINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	134
Abduraxmonov Saidqosimxon Abduhamid o'g'li	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHNING NAZARIY JIHATLARI	138
Asqarov Fayzullo G'iyosiddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BILIM VA MALAKALARNI RAQAMLI BAHOLASH TIZIMINING NAZARIY-IQTISODIY ASOSLARI	148
Abdiyev Nosir Raximovich	
Muzaffarova Mohira Nuraliyevna	
O'ZBEKISTON BANK SEKTORIDA MOLIYAVIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	154
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA TURIZM INFRATUZILMASINING HUDUDII RIVOJLANISH DARAJASINI QIYOSIY BAHOLASH	160
Omonova Nigora Bahodir qizi	
ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINING INSTITUTSIONAL RIVOJLANISHINI STRATEGIK BOSHQARISH MEXANIZMLARI	167
Iskandarov Xurshid Iskandarovich	
TEXNOLOGIK AVLOD ALMASHINISHI SHAROITIDA ALOQA KORXONALARI TOVAR-MODDIY ZAXIRALARINING QADRSIZLANISHINI HISOBGA OLISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Jamilov Jushqin Jonon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISH DARAJASINI ANFIS ASOSIDA MODELLASHTIRISH	181
Avazova Nafisa Namazovna	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING RAQAMLI RIVOJLANISHINI BAHOLASH: O'ZSME-DDI MODULINING METODOLOGIYASI VA AMALIY JORIY ETISH MEXANIZMI	186
Rajabov Sirojiddin Mansurovich	
ISLOM MOLIYASI TAMOYILLARINING IQTISODIY SAMARADORLIKNI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI	193
Kenjaeva Durdona Ravshan qizi	
ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ КАК ИНСТРУМЕНТ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	198
Аюбов Ойбек Улугбек угли	
YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILINI MATEMATIK MODELLASHTIRISH	204
Raximov Sarvarbek Abdumutalibjonovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH, ULARNI MOLIYALASHTIRISHNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA CHORA-TADBIRLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI	211
Umarova Gulzodxon Qodirbekovna	

MEHMONXONA XO'JALIKLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL MEXANIZMI VA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	216
Rahimov Hasan Abdusaitovich	
NOMODDIY AKTIVLAR BO'YICHA OSHKORALIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA MILLIY HISOBNI XALQARO STANDARTLAR BILAN UYG'UNLASHTIRISH.....	221
Ishankulov Izzatilla Nurillayevich	
SANOATLASHTIRISH ORQALI MILLIY IQTISODIYOT RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHDA UNUMDORLIK OMILI.....	226
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
INNOVATSION O'ZGARISHLAR ASOSIDA AHOLI FAROVONLIGINI OSHIRISHNING 2030-YILGACHA MO'LJALLANGAN PROGNOZ SSENARIYLARI VA ULARNING SEZGIRLIK TAHLILI	232
Amrullayev Dadaxon	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ УЯЗВИМОСТИ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ И СТРУКТУРНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	237
Эркинбаева Камила Жавланбековна	
TIJORAT BANKLARI BIZNES MODELINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	243
Sh. Nurullayeva	
S. Narimonov	
OLIY TA'LIMDA RAQAMLI EKOTIZIMNI SHAKLLANTIRISHDAGI XAVF-XATARLAR (RISKLAR) VA BOSHQARUV MUAMMOLARI.....	249
Pirmanov Oxunjon Baxridin o'g'li	
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	256
Шомуродов Равшан Турсункулович	
Хакимов Хафизбек Хамза угли	
Джумабаева Гаянэ Рахимовна	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA AVTOTRANSPORT XIZMATLARI BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI EKOLOGIK-IQTISODIY OMILLAR ASOSIDA OSHIRISH YO'LLARI	263
Sultanov Sulaymon Safarboy o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	269
Abdushukurova Mehribonu Dilmurod qizi	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH, YER RESURLARIDAN FOYDALANISH VA AHOLINING XARID QOBILIYATI MUVOFIQLIGINI BAHOLASH	276
Ramazonov Zafar Ulug'bekovich	
ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ СТРАХОВЫХ КОМПАНИЙ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА	281
Мирахмедова Мафтуна Ибрагимовна	
TIJORAT BANKLARIDA FOIZ SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING AMALIY JIHATLARI.....	288
Orifova Dilnoza Obid qizi	
XALQARO KREDIT LINIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	295
Aliyev Bekzod Ilhomovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ УЧЁТА И АНАЛИЗА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	301
Холикова Дурдона Бунёдjon кизи	

TOSHKENT VILOYATIDA ISHLAB CHIQUARISH SOHASIDA KICHIK BIZNESNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HUDUDIIY DIFFERENSIATSIYASI.....	308
Salimov Burxoniddin	
IJTIMOIIY-IQTISODIIY ADOLATNI TA'MINLASHDA SINERGETIK YONDASHUV: ZANJIRLI ADOLAT KONSEPSIYASI.....	314
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
AQLLI SHAHAR TIZIMIDA IJTIMOIIY SOHA BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEXANIZMLARI.....	319
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
QO'SHILGAN QIYMATNI TAQSIMLASHNING SAMARALI SOLIQ MEXANIZMIGA OID XORIJ TAJRIBALARI.....	326
A.A. Bobomurodov	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT" TIZIMIGA O'TISH ZARURIYATI VA XIZMATLAR SOHASI UCHUN IQTISODIIY AHAMIYATI.....	333
Y.M.Xalikov	
OLIIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA AKADEMIK FAOLIYATNI BOSHQARISHNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI.....	342
Ixtiyorov Bekzod Zulfiqor o'g'li	
YOSHLARNING RAQAMLI MEHNAT PLATFORMALARIDA BARQAROR BANDLIGINI RISKKA ASOSLANGAN STRATEGIK BOSHQARISH.....	349
Palvonova Sevara Baxromovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	355
Almanov Ilhom Sultonovich	
MAKTABGACHA TA'LIM XIZMATLARINI GEYMIKATSIYALASH ASOSIDA TA'LIM SIFATI VA IQTISODIIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH	362
Aslonova Rushano Ilxomovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIIY NATIJADORLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH.....	368
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi	
HUDUDLARNING IQTISODIIY RIVOJLANISHIDA ISTE'MOLCHILAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	374
Xolmatov Azamatjon Abdupattoyevich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКСПОРТА В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭКСПОРТНОЙ АКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ	380
Муниса Турдибаева	
LOYIHA MENEJERLARINING SOFT SKILLS KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING LOYIHALAR IQTISODIIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	394
Zairova Farida To'xtamurod qizi	
TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIIY KO'RSATKICHLAR TIZIMIDAN FOYDALANISH.....	400
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KORXONALAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIIY ASOSLARI	407
Jumaev Sohob Baxodirovich	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI VA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TRANSFORMATSIYON MODELII.....	412
Murodullayeva Guljaxon A'zamjon qizi	
INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY VA USLUBIIY ASOSLARI	418
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	426
Olimboyeva Nazokat Abdujabbor qizi	
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARIDA INTEGRALLASHGAN RISKKA YO'NALTIRILGAN AUDIT MODELIDAN FOYDALANISH USLUBIYOTI.....	431
Muydinov Erkin Jamaldinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	441
Bekbergenov G'ayrat Shuxratovich	
YENGIL SANOAT KORXONALARINING EKSPORT FAOLIYATINI SOLIQ MEKANIZMLARI ASOSIDA MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH	446
O'rinova Umida Qodirjonovna	
SOG'LIQNI SAQLASHNING YAGONA RAQAMLI EKOTIZIMIDA KIBERXAVFSIZLIK RISKLARINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	450
Turayeva Nafisa Odiljonovna	
XORAZM VILOYATIDA YER BOZORI INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	456
Ubaydov Mirshod Ismailovich	
O'ZBEKISTON UY-JOY BOZORIDA MOLIVAVIY PUFAK XAVFINI BAHOLASH: INTEGRAL INDEKSNI SHAKLLANTIRISH VA EKONOMETRIK TAHLIL	462
Botirov Islombek Ulug'bek o'g'li	
SUTCHILIKGA IXTISOSLASHGAN CHORVACHILIK KORXONALARIDA TANNARXNING BUXGALTERIYA HISOBINING OBYEKTI SIFATIDA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	467
Razzoqov Abbas Abdumalik o'g'li	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY XATO VA NOMUVOFIQLIKLAR ICHKI AUDITINING INSTITUTSIONAL-TASHKILY MEKANIZMI	472
Mulayev Farxod Alisherovich	
SHAHAR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK BARQARORLIK TAMOYILLARINI JORIY ETISH: MUAMMOLAR, INNOVATSION YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Nurtayev Zaxriddin	
SANOATNING «DRAYVER» SOHALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODIY O'SISHNI JADALLASHTIRISH	482
Xolbozorov Muzraf Yusup o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ЦИФРОВОГО СТРАХОВАНИЯ ТУРИСТСКИХ РИСКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	489
Усманова Азиза Бахтиер кизи	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI.....	497
Rajabov Saidrasul Xalil o'g'li	
AYOLLAR TADBIRKORLIGI VA GENDER TENGLIGI: XITOI VA O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORLARI TRANSFORMATSIYASI MISOLIDA	504
Xasanova Shaxzoda	
SOLIQ TIZIMIDA MARKIROVKALASH ORQALI XUFIYONA IQTISODIYOT VA SOLIQDAN QOCHISHNI QISQARTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	510
Ismailov Bobir Salomovich	
MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA BOSHQARUV HISOBOTI METODOLOGIYASINI SHAKLLANTIRISH KONSEPSIYALARI	517
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMNI INNOVATSION BOSHQARISHDA "INNOVATSION EKOTIZIM" KONSEPSIYASI ASOSIDA ICHKI VA TASHQI MUHITLAR O'RTASIDAGI DINAMIK O'ZARO TA'SIRLARNI BAHOLASH.....	521
Xolov Azimjon	

ECONOMIC AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TOURISM	530
Abdurashidova Mahfuza Tolibjon kizi	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	534
Kulboyeva Nargiz Majitovna	
SAVDO XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	545
Raxmanov Sherzod Shuxratovich	
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ АУДИТА ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	552
Абдуллаева Ш.Э.	
Чернушкина Л.А.	
O'ZBEKISTONDA JADAL URBANIZATSIYA SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARINI SHAHARSOZLIKKA INTEGRATSIYA QILISH.....	557
Azamiddin Quldashev	
MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE IN TOURIST DESTINATIONS OF UZBEKISTAN: THE CASE OF THE NEWLY RESTORED IMAM AL-BUKHARI COMPLEX	562
Saidzoda Shakhlokhon Murodiloevna	
O'ZBEKISTONDA PENSIYA TIZIMINING HOZIRGI HOLATI VA MINTAQAVIY TAHLILI	568
Jumabayeva Kumush Botir qizi	
CIVIL-MILITARY COOPERATION AND SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN NIGERIA: A STATISTICAL ASSESSMENT OF EDUCATIONAL AND LEGAL POLICY OUTCOMES.....	578
Adams Adah Otakwu	
Muhammad Auwal Sule	
Blessing Onyanta Otakwu	
Mercy Omoo Otakwu	
SOCIAL CONDITIONS AND ORGANISED CRIMINALITY IN NIGERIA: IMPLICATIONS FOR LAW ENFORCEMENT AND SOCIAL POLICY	591
Adams Adah Otakwu	
Muhammad Auwal Sule	
TEMIR YO'L TRANSPORTI KORXONALARINING EKOLOGIK-IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODIK ASOSLARI.....	601
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
KICHIK BIZNESDA BANDLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI TIZIMLASHTIRISH VA BAHOLASHNING EKONOMETRIK YONDASHUVLARI.....	607
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
KOMPETENSIYA MATRIKSINING MEHNAT BOZORIDAGI AHAMIYATI VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN INSTITUTSIONAL JIHATLARI	616
Kurbanbayeva Sevara Marat qizi	
BYUDJET YO'QOTISHLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA KO'P O'LCHOVLI TASNIFI (RISK-MENEJMENT KONTEKSTIDA)	623
Jasur Nurmatov	
ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ ТУРИСТСКОЙ ЭКОСИСТЕМЫ КАК ОСНОВА КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКОЙ ИНДУСТРИИ УЗБЕКИСТАНА.....	630
Абзалова Нозимахон Нодирбек қизи	
XORIJIY MAMLAKATLARNI SANOATLASHUV MODELLARINING QIYOSIY TAHLILI VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	636
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
TIJORAT BANKLARINING KORXONALAR INNOVATSION-INVESTITSIYAVIY TALABLARINI TA'MINLASHDAGI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	642
Gafurova Dilshoda Farxotovna	

HUDUDLARNING IQTISODIY-IJTIMOYIY RIVOJLANISHIDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	646
Muxamadjanov Shaxriyor Solijon o'g'li	
IJTIMOYIY TARMOQLARDAGI MARKETING KONTENTINING ISTE'MOLCHILARNING XARID QILISH NIYATIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	652
Tilavkobilova Mehriniso Isomiddin qizi	
YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING TASNIFI VA ULARNING BANK TIZIMIDAGI O'RNI	658
Sobirov Bobur Oybek o'g'li	
ЦИФРОВАЯ ТАМОЖНЯ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ УЗБЕКИСТАНА: ОТ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА К НАЦИОНАЛЬНЫМ ЦИФРОВЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	663
Сейдеметова Эльмира Оралбай кизи	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK-IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH USLUBIYOTI	667
Sharofiddinov Shohabbos Xayrullayevich	
O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA (IFRS) O'TISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TRANSFORMATSIYA QILISH MUAMMOLARI	675
To'rayeva Farida Rustam qizi	
TURIZM SOHASIDA INSON KAPITALI RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	680
Xakimova Zavqiya Umarbek qizi	
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI VA BIZNESNI RAQAMLASHTIRISH: MOLIYAVIY INKLYUZIYA, YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH VA SOLIQ TUSHUMLARI (XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON UCHUN TAVSIYALAR).....	684
Shonazarov Ashurali Akabayevich	

RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI VA BIZNESNI RAQAMLASHTIRISH: MOLIYAVIY INKLYUZIYA, YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH VA SOLIQ TUSHUMLARI (XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON UCHUN TAVSIYALAR)

Shonazarov Ashurali Akabayevich
Chirchiq shahar Iqtisodiyot va moliya bo'limi,
budget daromadlarini prognozlashtirish va
tahlil qilish bo'yicha bosh mutaxassis

Annotatsiya. Mazkur tadqiqotda raqamli to'lov tizimlari va biznesni raqamlashtirishning moliyaviy qamrovni kengaytirish, yashirin iqtisodiyotni qisqartirish hamda soliq tushumlarini oshirishga ta'siri rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi misolida o'rganilgan. Sifatli qiyosiy keys-tahlil (comparative case study) metodologiyasiga tayangan holda Braziliya (PIX), Hindiston (UPI), Keniya (M-Pesa) va Peru (BIM) tajribalari, shuningdek, BIS va IMFning empirik ma'lumotlari umumlashtirilgan. Tadqiqot natijalari Markaziy bank shafeligida faoliyat yurituvchi bepul va o'zaro moslashuvchan (interoperabel) tezkor to'lov platformalari moliyaviy qamrovni qisqa muddatda kengaytirish hamda naqd pulga bo'lgan ehtiyojni sezilarli darajada kamaytirishga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shuningdek, biznesni raqamlashtirish va GovTech yechimlarining uyg'unligi soliq intizomini yaxshilash (compliance channel) orqali soliq tushumlarining YAImdagi ulushini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, xizmat ko'rsatish sohasida soliq tushumlarining o'sishida daromadlarni legallashtirish jarayonlarining muhim o'rin tutishi qayd etilgan. Tadqiqot yakunida O'zbekiston iqtisodiyotida milliy to'lov infratuzilmasini rivojlantirish, raqamli to'lovlardan foydalanishni kengaytirish va soliq intizomiga rioya qilish bilan bog'liq xarajatlarni qisqartirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli to'lov tizimlari, PIX, moliyaviy inklyuziya, yashirin iqtisodiyot, soliq intizomi, GovTech, to'lov infratuzilmasi, O'zbekiston iqtisodiyoti.

Аннотация. В данном исследовании изучается влияние цифровых платежных систем и цифровизации бизнеса на расширение финансового охвата, сокращение теневой экономики и увеличение налоговых поступлений на примере развивающихся стран. На основе методологии качественного сравнительного анализа кейсов (comparative case study) обобщены практики Бразилии (PIX), Индии (UPI), Кении (M-Pesa) и Перу (BIM), а также эмпирические данные BIS и IMF. Результаты исследования показывают, что бесплатные и интероперабельные системы быстрых платежей, функционирующие при содействии центрального банка, способствуют расширению финансового охвата в краткосрочной перспективе и существенному снижению потребности в использовании наличных денежных средств. Кроме того, синергия цифровизации бизнеса и GovTech способствует повышению налоговой дисциплины (compliance channel), что оказывает положительное влияние на увеличение доли налоговых поступлений в ВВП. Особенно отмечается значимая роль легализации доходов в увеличении налоговых поступлений в сфере услуг. В заключение исследования разработаны практические рекомендации по развитию национальной платежной инфраструктуры, расширению использования цифровых платежей и снижению издержек, связанных с соблюдением налоговой дисциплины, в экономике Узбекистана.

Ключевые слова: цифровые платежные системы, PIX, финансовая инклюзия, теневая экономика, налоговая дисциплина, GovTech, платежная инфраструктура, экономика Узбекистана.

Abstract. This study examines the impact of digital payment systems and business digitalization on expanding financial inclusion, reducing the shadow economy, and increasing tax revenues, drawing on the experience of developing countries. Based on a qualitative comparative case study methodology, the study synthesizes the experiences of Brazil (PIX), India (UPI), Kenya (M-Pesa), and Peru (BIM), together with empirical evidence from the BIS and IMF. The findings indicate that free and interoperable instant payment platforms operating under the support of central banks can rapidly expand financial inclusion and significantly reduce the need for cash transactions. Furthermore, the synergy between business digitalization and GovTech solutions contributes to improved tax compliance (compliance channel), thereby positively affecting the share of tax revenues in GDP. The study also highlights the important role of income formalization in increasing tax revenues, particularly in the services sector. Finally, practical recommendations are developed for Uzbekistan to strengthen national payment infrastructure, expand the use of digital payments, and reduce compliance costs associated with tax obligations.

Keywords: digital payment systems, PIX, financial inclusion, shadow economy, tax compliance, GovTech, payment infrastructure, Uzbekistan's economy.

KIRISH

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi moliyaviy xizmatlar sohasini tubdan transformatsiya qilib, raqamli to'lov tizimlarini zamonaviy iqtisodiyotning muhim infratuzilmaviy tarkibiy qismiga aylantirmoqda. Mobil to'lovlar, elektron hamyonlar, QR-kod asosidagi hisob-kitoblar hamda real vaqt rejimida ishlovchi to'lov platformalarining keng joriy etilishi to'lov jarayonlarini soddalashtirish bilan bir qatorda, aholining va tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Shu jihatdan, raqamli to'lov tizimlari nafaqat texnologik innovatsiya, balki iqtisodiy faollikni rag'batlantirish, moliyaviy inklyuziyani kengaytirish va zamonaviy moliyaviy infratuzilmani rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

BIS tomonidan 101 mamlakat misolida olib borilgan tadqiqot natijalari elektron to'lovlardan foydalanish ko'lamining kengayishi norasmiy iqtisodiyot ulushining qisqarishi hamda iqtisodiy o'sish sur'atlarining yaxshilanishi bilan bog'liqligini ko'rsatadi. IMF tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa raqamli texnologiyalarning soliq ma'muriyatchiligi samaradorligini oshirish, soliq to'lovlari ustidan nazoratni takomillashtirish va davlat daromadlarini ko'paytirishdagi muhim roli ta'kidlangan. Mazkur ilmiy natijalar raqamli to'lov tizimlarining iqtisodiy ahamiyati moliyaviy xizmatlar sohasi bilan cheklanib qolmasdan, iqtisodiy faoliyatni rasmiylashtirish, soliq bazasini kengaytirish va davlat moliyaviy resurslarini mustahkamlash kabi yo'nalishlarni ham qamrab olishini ko'rsatadi [1, 3].

Raqamli to'lov tizimlarini joriy etish va rivojlantirish bo'yicha mamlakatlar tajribasi institutsional muhit, texnologik infratuzilma va tartibga solish mexanizmlariga ko'ra sezilarli darajada farqlanadi. Xususan, Keniyada M-Pesa, Hindistonda UPI hamda Braziliyada PIX platformalarining keng joriy etilishi raqamli to'lovlar ekotizimining rivojlanishiga va moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarining kengayishiga xizmat qilgan. Peruda esa BIM loyihasining joriy etilishi kutilgan darajadagi natijalarni shakllantirmagan bo'lib, ushbu tajriba raqamli to'lov tizimlarini muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun tegishli institutsional, texnologik va tartibga soluvchi shart-sharoitlarning muhimligini ko'rsatadi.

Mazkur tadqiqot ushbu mamlakatlar tajribasini qiyosiy o'rganish orqali raqamli to'lov tizimlarining samarali rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot doirasida Keniya, Hindiston, Braziliya va Peru tajribalari qiyosiy tahlil qilinib, raqamli to'lov tizimlarining muvaffaqiyatini belgilovchi institutsional, texnologik va tartibga soluvchi omillar tizimlashtiriladi hamda O'zbekiston sharoitida ulardan foydalanish imkoniyatlari asoslab beriladi [2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

BIS tomonidan 101 mamlakat ma'lumotlari asosida olib borilgan empirik tadqiqot natijalari raqamli to'lovlardan foydalanish ko'lamining kengayishi norasmiy iqtisodiyot ulushining kamayishi hamda iqtisodiy o'sish bilan ijobiy bog'liqlikka ega ekanligini ko'rsatadi. Elektron to'lovlarning keng ommalashuvi moliyaviy inklyuziyani kuchaytirish, iqtisodiy operatsiyalarni rasmiy sektorga jalb etish va iqtisodiy shaffoflikni oshirishga xizmat qilishi qayd etilgan [1].

Aurazo va Gasmi tomonidan Keniya, Hindiston, Braziliya hamda Peru tajribalarining qiyosiy tahlili amalga oshirilib, samarali raqamli to'lov ekotizimlarini shakllantirishda davlatning faol ishtiroki, samarali

tartibga solish mexanizmlari, o'zaro moslashuvchan to'lov infratuzilmasi hamda moliyaviy institutlar va fintech kompaniyalari o'rtasidagi hamkorlik muhim omillar sifatida belgilangan [2]. IMF tadqiqotlari esa raqamli texnologiyalarning ijobiy iqtisodiy ta'siri zamonaviy infratuzilma bilan bir qatorda, mustahkam huquqiy baza, institutsional salohiyat va samarali boshqaruv tizimining mavjudligi bilan ham chambarchas bog'liqligini ko'rsatadi [3].

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlarda raqamli to'lov tizimlarining iqtisodiy, institutsional va fiskal ahamiyati turli nuqtayi nazarlardan keng yoritilgan. Shu bilan birga, turli mamlakatlar tajribasini yagona qiyosiy yondashuv asosida tizimlashtirish va raqamli to'lov tizimlarining muvaffaqiyatli rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni kompleks ravishda aniqlash yo'nalishida qo'shimcha tadqiqotlarga ehtiyoj mavjud. Mazkur tadqiqot ushbu yo'nalishni rivojlantirishga hissa qo'shishni, tanlangan mamlakatlar tajribasini qiyosiy tahlil qilish orqali muvaffaqiyatning asosiy institutsional, texnologik va tartibga soluvchi omillarini aniqlash hamda ularning O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlarini asoslashni maqsad qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot sifatli tadqiqot (qualitative research) yondashuvi asosida amalga oshirilib, qiyosiy keys-tahlil (comparative case study) metodidan foydalanildi. Tadqiqot uchun Keniya, Hindiston, Braziliya va Peru mamlakatlari tanlandi. Mazkur mamlakatlarning tanlanishi ularning rivojlanayotgan iqtisodiyotlar qatoriga kirishi, raqamli to'lov tizimlarini rivojlantirish bo'yicha muhim tashabbuslarni amalga oshirayotgani hamda mazkur tizimlarning rivojlanish darajasi va natijalari o'rtasida muayyan farqlarning mavjudligi bilan izohlanadi. Xususan, Keniya, Hindiston va Braziliyada M-Pesa, UPI va PIX kabi raqamli to'lov platformalari muvaffaqiyatli tajribalar sifatida shakllangan bo'lsa, Perudagi BIM loyihasi raqamli to'lov tizimlarini rivojlantirish jarayonida institutsional va bozor omillarining ahamiyatini tahlil qilish imkonini beradi.

Tahlil jarayonida ikkilamchi ma'lumotlardan (secondary data) foydalanildi. Jumladan, BISning raqamli to'lov tizimlarining makroiqtisodiy ta'siriga bag'ishlangan tadqiqoti, Aurazo va Gasmi tomonidan amalga oshirilgan qiyosiy tahlil hamda IMFning raqamli texnologiyalar va soliq ma'muriyatchiligiga oid tadqiqotlari tadqiqotning asosiy nazariy va empirik manbalarini tashkil etdi [1, 2, 3].

Yig'ilgan ma'lumotlar qiyosiy tahlil usuli asosida tizimlashtirildi va umumlashtirildi. Har bir mamlakat tajribasi yagona mezonlar tizimi asosida baholandi: (i) davlat siyosati va tartibga solish yondashuvi; (ii) texnologik infratuzilma va to'lov platformasining asosiy xususiyatlari; (iii) moliyaviy institutlar o'rtasidagi hamkorlik darajasi; (iv) tizimning keng ommalashuviga ta'sir ko'rsatgan asosiy omillar.

Tadqiqotning metodologik cheklovi ikkilamchi ma'lumotlardan foydalanilganligi hamda tahlilning to'rtta mamlakat tajribasi bilan chegaralanganligi bilan bog'liq. Shu bilan birga, qiyosiy keys-tahlil tanlangan mamlakatlarning institutsional xususiyatlarini tizimli ravishda o'rganish, raqamli to'lov tizimlarining rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularni o'zaro taqqoslash uchun maqbul metodologik yondashuv hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Naqdsiz hisob-kitoblarni kengaytirish va iqtisodiy faoliyatni rasmiylashtirishda davlat tomonidan yaratilgan bepul, real vaqt rejimida 24/7 ishlaydigan to'lov infratuzilmasining ahamiyati Braziliyaning PIX tizimi misolida yaqqol namoyon bo'ladi. Braziliya Markaziy banki (BCB) tomonidan 2020-yilda ishga tushirilgan PIX tizimi davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan fintech modelining samarali namunalaridan biri hisoblanadi [4]. PIX tizimi qisqa muddat ichida tranzaksiyalar soni bo'yicha debit va kredit kartalaridan o'zib, Braziliyada keng qo'llaniladigan to'lov vositalaridan biriga aylandi. Shuningdek, mazkur tizim ilgari bank xizmatlaridan foydalanmagan 45,6 milliondan 50,6 milliongacha bo'lgan aholi qatlamining rasmiy moliyaviy-bank tizimiga jalb etilishiga xizmat qildi.

Braziliya Markaziy banki 2020-yil-fevral oyida qabul qilingan 32-sonli qaror asosida 500 000 dan ortiq tranzaksion hisobvaraqa ega yirik moliyaviy institutlarning PIX tizimiga majburiy ravishda qo'shilishini belgiladi. Mazkur tartib tizimda ishtirok etuvchi moliyaviy institutlar doirasini kengaytirib, PIX platformasining tarmoq samaradorligini (network effect) shakllantirish va raqamli to'lovlardan foydalanish ko'lamini oshirish uchun muhim institutsional asos yaratdi [4] (1-jadval).

1-jadval

CPMI a'zo mamlakatlarida chakana tezkor to'lov tizimlarining rivojlanishi¹

Mamlakat	Tizim nomi	Ishga tushgan yili	Tizim operatori	Regulyator organi
Janubiy Koreya	EBS	2001	KFTC	Janubiy Koreya Banki
Janubiy Afrika	RTC	2006	BankservAfrica	Janubiy Afrika xazira banki
Buyuk Britaniya	FPS	2008	FPSL	Angliya Banki / PSR
Hindiston	IMPS	2010	NPCI	Hindiston xazira banki
Shvetsiya	Swish / BiR	2012	Bankgirot	Finansinspektionen
Turkiya	BKM Express	2013	BKM	Turkiya Markaziy banki / BDDK
Italiya	Jiffy	2014	SIA	Italiya Banki
Singapur	FAST	2014	BCS	MAS
Shveysariya	Twint	2015	Twint	FINMA
Meksika	SPEI	2015	Meksika Banki	Meksika Banki

PIX tizimining bepul va 24/7 rejimida ishlashi, shuningdek, tezkor va qulay to'lov imkoniyatlarini taqdim etishi ilgari TED/DOC tizimlaridan foydalanishda mavjud bo'lgan xarajatlar va vaqt cheklovlarini kamaytirib, mikro-biznes subyektlari hamda aholining to'lov odatlarini raqamli shaklga o'tkazishga xizmat qildi.

Quyidagi jadvalda PIX tizimining joriy etilishidan keyin tijorat banklarining joriy hisobvaraqlarga xizmat ko'rsatishdan oladigan daromadlaridagi o'zgarishlar aks ettirilgan (2-jadval).

2-jadval

Braziliyaning eng yirik tijorat banklarining joriy hisobvaraqlarga xizmat ko'rsatishdan olgan yillik daromadlari dinamikasi (mln R\$)²

Bank nomi	2020-yil	2021-yil	Farq (mln R\$)	O'zgarish (%)
Banco do Brasil (BB)	7 524	6 231	-1 293	-17,2%
Caixa Econômica Federal	5 498	4 415	-1 083	-19,7%
Santander	3 966	3 812	-154	-3,9%
Itaú	7 592	7 455	-137	-1,8%
Bradesco	7 928	7 981	+53	+0,7%
Jami (Top-5)	32 508	29 894	-2 614	-8,0%

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, PIX tizimining joriy etilishi natijasida 2021-yilda Top-5 banklarning joriy hisobvaraqlarga xizmat ko'rsatishdan olgan daromadlari umumiy hisobda 2,614 mlrd R\$ ga, ya'ni 8,0 foizga kamaygan. Shu bilan birga, mazkur daromadlarning banklarning umumiy operatsion daromadlaridagi ulushi atigi 6 foizni tashkil etgani va PIX tizimining yangi mijozlar bazasini shakllantirish hamda bank xizmatlaridan foydalanish ko'lamini kengaytirish orqali bank tizimining resurs bazasini mustahkamlashga xizmat qilgani qayd etiladi.

IMF tadqiqotlari natijalari naqd pulsiz hisob-kitoblarning kengayishi va firmalarning raqamli infratuzilmalardan foydalanish darajasi (Firm Digitalization) soliq tushumlarining yig'iluvchanligini oshirish hamda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish bilan ijobiy bog'liqligini ko'rsatadi [3]. Biznes raqamlashuvi indeksining 1 standart og'ishga (0,19) oshishi, GovTech darajasi yuqori bo'lgan sharoitda, soliq tushumlarining YAIMga nisbatini 3 foizli punktga oshirish imkonini beradi.

Mamlakatlar guruhlarida kesimida soliq tushumlari va biznes raqamlashuvi ko'rsatkichlari quyidagicha taqsimlanadi: daromadi past mamlakatlarda soliq tushumlarining YAIMga nisbati 11 foizni, biznes raqamlashuvi indeksi 0,39 ni; rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda ushbu ko'rsatkichlar mos ravishda 15 foiz va 0,60 ni; rivojlangan mamlakatlarda esa 25 foiz va 0,83 ni tashkil etadi. Simulyatsiya natijalari shuni ko'rsatadiki, daromadi past mamlakatlarda biznes raqamlashuvi rivojlangan mamlakatlar darajasiga yetkazilganda, soliq tushumlarining YAIMdagi ulushi 7 foizli punktga oshib, 18 foizga yetishi mumkin (3-jadval).

1 BIS (2016) va Schapiro va b. (2023) ma'lumotlari asosida tuzildi.

2 Yirik banklarning moliyaviy hisobotlari va Schapiro va b. (2023) ma'lumotlari asosida.

3-jadval

Rivojlangan (AEs) va rivojlanayotgan (EMDEs) mamlakatlardagi firmalar bo'yicha tanlanma statistika³

Ko'rsatkichlar	Rivojlangan mamlakatlar (AEs)	Rivojlanayotgan mamlakatlar (EMDEs)
Soliq to'lagan firmalar ulushi (PrTax)	93,0%	74,1%
Soliq to'lovlari / tovar aylanmasi	2,1%	1,6%
Raqamli intensivlik indeksi	2,4%	2,6%
Firmaning o'rtacha yoshi	18–19 yil	10–14 yil
Xodimlarning o'rtacha soni	25,41 kishi	21,24 kishi

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, rivojlanayotgan mamlakatlarda firmalarning taxminan 25,9 foizi soliq to'lovlari amalga oshirmagan yoki soliq to'lovlari bo'yicha tegishli ma'lumotlarni rasmiy hisobotlarda aks ettirmagan. IKT vositalaridan foydalanishning soliq to'lovlari ta'sirini ikki tomonlama qat'iy effektlar modeli (two-way fixed effects model) asosida baholash natijalari quyidagilarni ko'rsatadi (4-jadval).

4-jadval

IKTni o'zlashtirishning korxonalarning soliq to'lovlari ta'siri (ekstensiv va intensiv chegaralar)⁴

Erkli o'zgaruvchi: raqamli intensivlik	AEs	EMDEs
Soliq to'lash ehtimoli (ekstensiv chegara)	+0,408*** (0,053)	+0,075*** (0,019)
Soliq summasi logarifmi (lnTax)	+2,702*** (0,186)	+3,490*** (0,214)
Soliq / tovar aylanmasi nisbati	+0,036*** (0,004)	+0,081*** (0,006)

Izoh: Standard og'ishlar qavs ichida berilgan.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda raqamli intensivlikning ortishi soliq to'lovlari tovar aylanmasiga nisbatini 0,081 birlikka oshirishi firmalarning soliq intizomini mustahkamlashi va daromadlarni yashirish imkoniyatlarining qisqarishi bilan izohlanadi.

Naqdsiz hisob-kitoblarning kengayishi soliq bazasini kengaytirish va soliq intizomini mustahkamlash (compliance channel) orqali yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirishga xizmat qiladi. Oaxaca-Blinder (OB) dekompozitsiya usulidan foydalanib, raqamlashtirilgan va raqamlashtirilmagan firmalar o'rtasidagi soliq to'lovlari tafovutining omillari tahlil qilinganda, mazkur tafovutning sezilarli qismi soliq intizomi bilan bog'liq omillar, ya'ni soliq qonunchiligiga rioya etish va hisobot ma'lumotlarining to'liq aks ettirilishi bilan izohlanishi aniqlandi (5-jadval).

5-jadval

Raqamli va raqamli bo'lmagan firmalar soliq to'lovlari tafovutining Oaxaca-Blinder dekompozitsiyasi (%)⁵

Sektor va mamlakat guruhi	Obyektiv omillar ta'siri (unumdorlik va hajm)	Soliq intizomi ta'siri (compliance)
Ishlab chiqarish (AE)	87,1%	12,9%
Ishlab chiqarish (EMLIC)	69,2%	30,8%
Xizmat ko'rsatish (AE)	12,9%	87,1%
Xizmat ko'rsatish (EMLIC)	40,0%	60,0%

Natijalar shuni ko'rsatadiki, yashirin iqtisodiyot ulushi yuqori bo'lgan xizmat ko'rsatish sektorida raqamlashtirish natijasida soliq tushumlarining o'sishida 60,0 foiz (EMLIC) va 87,1 foiz (AE) ulush bevosita soliq intizomining yaxshilanishi hamda naqd pulsiz tranzaksiyalarning shafflashuvi bilan bog'liq. Braziliyaning PIX tizimi tajribasi markaziy bank tomonidan boshqariladigan bepul va o'zaro moslashuvchan (interoperabel) tezkor to'lov tizimlari xususiy muqobillarga nisbatan moliyaviy qamrovni kengaytirish va naqd puldan foydalanish ehtiyojini qisqartirishda samarali infratuzilmaviy yechim bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi [4]. Shuningdek, IMF ma'lumotlari biznesni raqamlashtirish va naqd pulsiz to'lovlarni joriy etish GovTech rivojlanish darajasi yuqori bo'lgan sharoitda, ya'ni indeks qiymati 0,5 dan yuqori bo'lganda, soliq tushumlarining o'sishiga sezilarli

3 Orbis, OECD va Nose va b. (2025) ma'lumotlari asosida tuzildi.

4 Nose va b. (2025) manbalar asosida muallif tomonidan yaratildi.

5 Orbis va Nose va b. (2025) ma'lumotlari.

ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi [3]. Raqamli to'lov tizimlari va IKT infratuzilmasining rivojlanishi, ayniqsa, norasmiylik darajasi yuqori bo'lgan kichik korxonalarda soliq majburiyatlarini bajarish bilan bog'liq xarajatlarni qisqartirish va ularning rasmiy iqtisodiy faoliyatga jalb etilishini rag'batlantirish orqali iqtisodiy faoliyatning shaffofligini oshirishga xizmat qiladi [1].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot boshida belgilangan asosiy maqsad — naqdsiz hisob-kitoblar, raqamli to'lov infratuzilmasi, shuningdek, biznes va davlat raqamlashtirish darajasining yashirin iqtisodiyotni qisqartirish hamda soliq intizomini mustahkamlashga ta'sirini baholashdan iborat bo'lib, mazkur vazifa empirik va qiyosiy ma'lumotlar asosida muvaffaqiyatli amalga oshirildi.

Tadqiqot natijalari Braziliyaning PIX tizimi misolida raqamli to'lov infratuzilmasining ommalashuvi tranzaksiya xarajatlarni kamaytirish va to'lov xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatdi. Braziliya Markaziy banki (BCB) tomonidan jismoniy shaxslar uchun tranzaksiya xarajatlarning nol darajaga tushirilishi hamda yirik moliyaviy institutlarning tizimga integratsiyasini ta'minlovchi talablarning joriy etilishi PIX platformasida tarmoq samaradorligining shakllanishiga xizmat qildi. Ilgari TED/DOC tizimlaridan foydalanishda mavjud bo'lgan xarajatlar sharoitida naqd puldan foydalangan mikro-biznes subyektlari va aholi uchun bepul hamda real vaqt rejimida ishlaydigan muqobil to'lov vositasining yaratilishi raqamli to'lovlardan foydalanish ko'lamini kengaytirdi va naqd puldan foydalanish ehtiyojini qisqartirishga xizmat qildi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari GovTech va biznes raqamlashuvi o'rtasidagi sinergiyaning soliq ma'muriyatchiligi samaradorligini oshirishdagi muhim ahamiyatini ko'rsatdi. Firmalarda raqamli vositalarning mavjudligi raqamlashtirish jarayonining texnik asosini shakllantiradi. Ushbu raqamli ma'lumotlarni real vaqt rejimida qabul qilish, qayta ishlash va soliq hisobotlari bilan integratsiyalash imkonini beruvchi GovTech tizimlarining rivojlanganligi esa soliq ma'muriyatchiligining samaradorligini yanada oshiradi. Mazkur sinergiya natijasida shakllanadigan raqamli izlar iqtisodiy operatsiyalarning shaffofligini kuchaytirish, soliq hisobotlarining aniqligini oshirish va soliq intizomini mustahkamlash uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi.

Oaxaca-Blinder dekompozitsiyasi natijalari xizmat ko'rsatish sohasida raqamlashtirish hisobiga soliq tushumlarining o'sishida soliq intizomini yaxshilash bilan bog'liq omillarning muhim ulushga ega ekanligini ko'rsatadi. Xususan, mazkur o'sishning 60%–87% qismi unumdorlikning o'zgarishidan ko'ra soliq intizomining yaxshilanishi va daromadlarning rasmiy iqtisodiy faoliyat doirasida aks ettirilishi bilan bog'liq ekanligi aniqlangan. Xizmat ko'rsatish sohasida naqdsiz to'lovlarning kengayishi iqtisodiy operatsiyalarning raqamli izini shakllantirib, aylanmalarni to'liq va aniq aks ettirish imkoniyatlarini oshiradi hamda soliq bazasining kengayishiga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari naqdsiz hisob-kitoblarni kengaytirish to'lovlar qulayligini oshirish bilan bir qatorda, iqtisodiy faoliyatning shaffofligini kuchaytirish, yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish va soliq bazasini kengaytirishning muhim mexanizmlaridan biri ekanligini ko'rsatadi. Ushbu natijaga erishishda ma'muriy mexanizmlar bilan bir qatorda, nol yoki minimal tranzaksiya xarajatlarga ega davlat to'lov infratuzilmasini rivojlantirish, shuningdek, davlat va biznes raqamli tizimlari o'rtasidagi integratsiyani kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Braziliyaning PIX tajribasi ushbu yo'nalishda samarali institutsional va texnologik yechimlarni shakllantirish imkoniyatlarini namoyon etadi.

O'zbekiston iqtisodiyoti uchun quyidagi amaliy yo'nalishlarni ustuvor deb hisoblash mumkin. Birinchidan, nol komissiyali va o'zaro moslashuvchan Markaziy bank tezkor to'lov platformasini rivojlantirish maqsadga muvofiq. Bunda QR-kod asosidagi to'lovlar va kartalararo o'tkazmalar bo'yicha komissiya xarajatlarni maqbullashtirish, shuningdek, Braziliyaning PIX tajribasidan kelib chiqib, Markaziy bank shafeligida B2C va C2B tranzaksiyalari uchun bepul yoki minimal xarajatli, real vaqt rejimida ishlaydigan milliy to'lov infratuzilmasini yanada rivojlantirish mumkin.

Ikkinchidan, kichik biznes va xizmat ko'rsatish sohasida GovTech sinergiyasini kuchaytirish lozim. Buning uchun onlayn nazorat-kassa mashinalari (NKM), E-ijara va E-faktura tizimlarini soliq to'lovchilar faoliyatini tahlil qiluvchi raqamli platformalar bilan avtomatlashtirilgan tarzda integratsiya qilish maqsadga muvofiq. Ayniqsa, xizmat ko'rsatish sohasida shakllanadigan raqamli izlardan samarali foydalanish soliq ma'muriyatchiligi samaradorligini oshirish va soliq tushumlarining o'sishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Uchinchidan, soliq majburiyatlarini bajarish xarajatlarni (Compliance Cost) qisqartirish va iqtisodiy rag'batlantirish mexanizmlarini kuchaytirish zarur. Mikro va kichik tadbirkorlik subyektlari uchun naqdsiz to'lovlarni qabul qilish infratuzilmasini joriy etishda soliq imtiyozlarini qo'llash hamda naqdsiz aylanmalar uchun maqbullashtirilgan soliq stavkalarini belgilash raqamli va rasmiy faoliyatni yanada jozibador qilishga xizmat qilishi mumkin. Natijada rasmiy iqtisodiy faoliyat yuritish tadbirkorlik subyektlari uchun qulay va iqtisodiy jihatdan samarali muhitni shakllantiradi.

To'rtinchidan, moliyaviy qamrovni kengaytirish maqsadida bank hisobvarag'iga ega bo'lmagan aholi qatlamlari uchun soddalashtirilgan masofaviy identifikatsiya, jumladan, biometrik identifikatsiya va Face-ID texnologiyalari asosida raqamli hisobvaraqlar hamda elektron hamyonlarni ochish mexanizmlarini rivojlantirish maqsadga muvofiq. Mazkur yondashuv aholining zamonaviy moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, raqamli to'lovlar ko'lamini oshirish va moliyaviy inklyuziyani mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Aguilar A., Frost J., Guerra R., Kamin S., Tombini A. Digital payments, informality and economic growth // BIS Working Papers. — 2024. — No. 1196. — 28 p.
2. Aurazo J., Gasmi F. Digital payment systems in emerging economies: Lessons from Kenya, India, Brazil, and Peru // TSE Working Papers. — 2024. — No. 1572. — 24 p.
3. Nose M., Pierri N., Honda J. Leveraging Digital Technologies in Boosting Tax Collection // IMF Working Paper. — 2025. — No. WP/25/89. — 28 p.
4. Schapiro M.G., Mouallem P.S.B., Dantas E.G. PIX: explaining a state-owned Fintech // Brazilian Journal of Political Economy. — 2023. — Vol. 43, No. 4. — P. 874–892.
5. Bank for International Settlements (BIS). Annual Economic Report 2024. — Basel: Bank for International Settlements, 2024.
6. International Monetary Fund (IMF). Digitalization and Taxation: Opportunities and Challenges. — Washington, DC: International Monetary Fund, 2024.
7. World Bank. The Global Findex Database 2021: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of COVID-19. — Washington, DC: World Bank, 2022.
8. World Bank. Digital Economy for Africa (DE4A): Country Diagnostic and Digital Transformation Framework. — Washington, DC: World Bank, 2024.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 8/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>